

YARGI KARARIYLA GEREKÇELENDİRİLMEMİŞ KAYYUM ATAMALARI, DENGE DENETLEME ÖNÜNDE ENGELDİR!

Denge ve Denetleme Ağı olarak karar alıcıları, kayyum görevlendirmelerini merkezi idarenin siyasi bir müdahale aracı haline getirecek tüm kararlardan kaçınmaya ve hukuksal gerekçelendirme gerektiren kararlarda yargı organının “hukuka aykırılık iddialarını kesin olarak çözme” işlevine güven duymaya çağırıyoruz.

Yüksek Seçim Kurulu tarafından adaylıkları onaylanmış ve 31 Mart yerel seçimlerinde göreve gelmiş Diyarbakır Büyükşehir Belediye Başkanı Adnan Selçuk Mızraklı, Mardin Büyükşehir Belediye Başkanı Ahmet Türk ve Van Büyükşehir Belediye Başkanı Bedi Özgökçe Ertan’ın kayyum uygulamasıyla görevlerinden alınmalarının yarattığı tartışma ulusal ve uluslararası kamuoyunda devam ediyor. Bu tartışmalarda da işaret edildiği üzere, kayyum görevlendirmelerinin merkezi idarenin yerel üzerindeki siyasi vesayet aracına dönüşmemesi için, demokratik meşruiyet zemininde ve bu zemini güçlendiren yargı kararları eşliğinde yürütülmesi gerekir. Böyle olduğu takdirde, kayyum terimine anlamını da veren ve devlet tarafından kayyum olarak atanan kamu görevlisince üstlenilen “yerine geçme” işlemi, hukuk devleti ve demokratik meşruiyet ilkeleri nezdinde bir sorun teşkil etmeyecek, “yerine geçilen” ile “yerine geçen” arasındaki farklılık merkezi idarenin siyasi müdahalesi olarak yorumlanmayacaktır.

Mevcut durumdaysa, adı geçen büyükşehir belediye başkanlarının görevden alınmalarının İç İşleri Bakanlığı’nın idari tasarrufuna dayandırılmış olması, işaret ettiğimiz meşruiyet koşullarının atamalarda noksan olduğuna işaret etmektedir. Bu durum, söz konusu atamaları, demokrasilerin belkemiğini oluşturan denge ve denetleme sistemi nezdinde iki temel açıdan sorunlu hale getirmektedir.

İlk olarak, haklarında bir yargı kararı olmayan seçilmiş yerel yöneticilerin görevlerinden alınmaları ve yerlerine, atanmış devlet görevlilerinin vekil tayin edilmesi, yargının yürütmeyi dengeleme ve denetleme işlevine gölge düşürmektedir. Burada, yürütme ve yargı arasındaki ilişkiler bakımından iç içe geçen iki boyuttan söz edilebilir. Birincisi, görevden alınan belediye başkanlarının YSK tarafından aday olmalarında bir engel görülmemiş isimler olmaları, yürütme ile bir yargı kurumu olan YSK arasındaki ilişkiler bakımından sorun teşkil etmekte, YSK’nın 31 Mart yerel seçim sürecinde kamuoyu nezdinde zaten yıpranmış olan itibarına daha da zarar vermektedir. İkincisi, İç İşleri Bakanlığı’nın kararı ve kayyum atamalarının gerekçelerine ilişkin resmî açıklaması, açık bir şekilde, görevden alınan belediye başkanları hakkındaki soruşturma ve kovuşturmaların bakanlık tarafından bir hükme varmak için yeterli görüldüğüne, başka bir deyişle, hukuka aykırılık iddiasının bakanlıkça hukuka aykırılık tespiti olarak kabul gördüğüne işaret etmektedir. Bu ise, açık olarak, “hukuka aykırılık iddiasını kesin bir şekilde karara bağlama” prensibine dayanan yargı fonksiyonunu, yürütme fonksiyonu nezdinde ikincilleştirmekte, yürütme organını yargı organı pahasına güçlendirmektedir.

Kayyum görevlendirmelerinde denge ve denetleme sistemi açısından sorunlu olan ikinci yön ise, hiç şüphesiz, doğrudan doğruya merkez ve yerel arasındaki dikey denge denetleme ilişkilerini ilgilendirmektedir. Hukuksal zeminde gerekçelendirilmemiş kayyum uygulamalarının, vatandaşların demokratik temsil ilişkileri yoluyla temsilcilerini (yöneticilerini) belirleme sürecini sekteye uğrattığına ve hukukun üstünlüğünün yol gösterici ilkelerinden olan “genellik” prensibine (yasalar genel bir karaktere sahiptir, belli grup, parti

veya kişilere yönelik değildirler) zarar verdiğine önceki raporlarımızda da değinmiştik.* Bu bakımdan, demokratik ve hukuksal uygunluk koşullarındaki yetersizliğe yukarıda dikkat çektiğimiz mevcut kayyum uygulamaları, hem vatandaşların anayasal koruma altındaki siyasi hakları yoluyla işleyen demokratik temsil mekanizmalarına hem de bu yolla şekillenen yerel yönetimlerin çağdaş demokrasilerde üstlendikleri merkezi idareyi aşağıdan yukarı dengeleme görevine kalıcı ve onulmaz zararlar vermeye namzettir.

Denge ve Denetleme Ağı olarak karar alıcıları, kayyum görevlendirmelerini merkezi idarenin siyasi bir müdahale aracı haline getirecek tüm kararlardan kaçınmaya ve hukuksal gerekçelendirme gerektiren kararlarda yargı organının “hukuka aykırılık iddialarını kesin olarak çözme” işlevine güven duymaya çağırıyoruz. Bu bağlamda, denge denetleme açısından acilen atılması gereken adım, Diyarbakır, Van ve Mardin büyükşehir belediyelerine kayyum görevlendirmesinin işaret ettiğimiz noktalar etrafında tekrar ele alınması ve demokrasinin iki temel ayağı olan seçmen iradesi ile hukuksal denge denetleme mekanizmalarını zayıflatacak idari işlemlerden geri dönülmesi olacaktır.

Tüm siyasi aktörleri ve kamuoyunu bu konuda duyarlılıklarını sürdürmeye ve işaret ettiğimiz noktalar etrafında konunun takipçisi olmaya çağırıyoruz!

* “YEREL SEÇİM ÖNCESİ VAN & ADANA DEMOKRASİ MASASI BULUŞMALARI: Kentleşen Türkiye’de Katılımcı Bir Yerel Yönetimin İlkelerini Düşünmek”, Denge ve Denetleme Ağı, Mart 2019. <http://www.birarada.org/tr/27599/YEREL-SECIM-ONCESI-VAN-ADANA-DEMOKRASİ-MASASI-BULUSMALARI-Kentlesen-Turkiye-de-Katilimci-Bir-Yerel-Yonetimin-Ilkelerini-Dusunmek>

DENGE VE
DENETLEME AĞI

birarada.org

DengeDenetleme

dengevedenetlemeagi@birarada.org

DengeDenetleme